

prítom-

ANNA KARENINOVÁ

tu tým

Rozsiahly spoločenský román z prostredia ruskej šľachty. Vydatá žena sa dostáva do konfliktu s vlastným manželom, rodinou a spoločenským prostredím, pretože verejne prizná svoj vzťah so slobodným mladým mužom.

Ako sa s tým

otreb-

Autor kritizuje prekrútené morálne zásady ruskej šľachty, ktorá tolerovala neveru za predpokladu, že milenci sa tvárili, že o ich vzťahu nikto nevie a zachovávali dekorum. Hlavná predstaviteľka nechce žiť v lži a pretváraní. S nradým mužom, do ktorého sa zľúbí, sa Anna zoznámí už ako vydatá. Opustí rodinu a sprevádza svojho milenca na cestách po cudzine, aby neprovokovali spoločnosť svojím vzťahom.

lava :

Jej manželstvo bolo uzavreté tak, ako sa vtedy uzatvárali manželstvá vo vyššej spoločnosti – rodina vybrala najvhodnejšieho kandidáta. Pikantné na tom bolo, že Karenin sa nehnuť do ženenia a Annina príbuzná ho musela trochu vydierať, že svojim záujmom Annu kompromitoval, a teda by si ju mal vziať.

Napriek tomu, že si svojho manžela váži, že je hmotne zabezpečená a má dôstojné miesto v spoločnosti, dá prednosť láske a pravde a príde o jediné, na čom jej záležalo – o možnosť žiť so svojim synom. Verejne priznaný nemanželský vzťah by poškodil aj budúcnosť dieťaťa, preto otec nedovolil, aby vychovala dieťa. Radšej mu povie knuť lož, že jeho matka umrela.

Hlavná predstaviteľka rieši dilemu medzi láskou a povinnosťou dobrovoľnou smrťou pod kolesami vlaku.

Román v postave majiteľa pozemkov Levina prináša autorove názory na sedliactvo: ponúka sedliakom do výhodného prenájmu pôdu. Levinovi sa nedarí zmeniť tradičné názory na pána, ktorý v ich očiach je vždy len tým, ktorý ich chce o všetko obrat. Vyraňuje o zmysle práce na poli, o modernizácii poľnohospodárstva, kritizuje sedliakov, že sa nechcú vzdať tradičných metód gazdovania, dokonca ani starého náradia.

Autor: LEV NIKOLAJEVIČ TOLSTOJ (1828 – 1910), pochádzal zo starobylej ruskej šľachty, univerzitné štúdium nedokončil, žil na svojich majetkoch v Jasnej Polane, kde sa snažil reformami zlepšiť postavenie svojich mužľkov až tak intenzívne, že skoro prišiel o majetok a ohrozil tak finančné zabezpečenie svojich detí. Ako filozof je autorom teórie „neprotivíť sa zlu násilím“, ktorá neskôr ovplyvnila mnohých mysliteľov, spisovateľov, politikov (napr. Rolland, Gándhú). Veril v mravnú obrodu človeka, ktorý sa chce zlepšiť a ktorého spôsob života alebo nedostatok morálne zásady privedú na pokraj morálneho

krachu. Jeho vplyv nájdeme aj v tvorbe M. Kukučna (v prerodení sa lahútkára Aduša Domanického na poriadneho človeka). Patrí do ruskej realistckej literatúry. Je jednou z najznámejších osobností svetovej literatúry.

Útvar: spoločenský román.

Kompozícia: dejová línia je bohatá, sledujeme paralelne osudy mnohých postáv, dej sa odohráva v niekoľkých prostrediach (Moskva, Petrohrad, vidiek u Levina, cudzina).

Dramatické poslanie má práve **prostredie** stanice: na stanici stretne Anna prvýkrát Vronského, ktorý tam čaká svoju matku, a v závere na tej istej stanici čaká Vronského, ktorý sa omeškal. Anna nezvládne jeho neprítomnosť a hodí sa pod vlak, aby unikla svojim problémom.

Zvláštnosťou kompozície je aj to, že hlavná postava Anna Kareninová vstupuje na scénu v 17. kapitole prvej časti románu a umiera na konci siedmej časti. Celá ôsma časť je bez Anny a bez priamej účasti Vronského na dejí.

Dej je rámcovaný dvoma udalosťami: pri príchode Anny do Moskvy vlak zachytí na stanici človeka. Smrť je teda prítomná od prvej chvíle, keď spozná Vronského. Smrť úbohého človeka sa jej dotkne a považuje to za zlé znamenie. Smrťou sa končí Annin príbeh na tej istej stanici, dokonca zomrie pod kolesami vlaku.

Dej sa rozvíja v niekoľkých líniah:

a) Manželský vzťah Stepana Arkadejeviča Oblonského (brata Anny Kareninovej) a jeho ženy Dolly. Stepan je súkromník, ale váži si svoju rodinu a nechce o ňu prísť. Je pekný muž, zástanca liberálnych politických názorov, milovaný priateľmi a spolupracovníkmi. Pracuje ako úradník, nezarába veľa. Daria Alexandrovna Ščerbacká, sestra Kitty, pochádza z vysokej ruskej šľachty. Má päť detí, svojho muža miluje, ale prestala byť pre manželku fyzicky prítiažlivá. Nevera manžela ju prekvapila, spor medzi nimi urovná Anna.

b) Vzťah a manželstvo Levina a Kitty (sestry Dolly). Levin je postava, ktorá nesie niektoré vlastnosti a názory autora na vzdelanie mužikov, na spôsob gazdovania. Bol veľmi cenný človek, rozvážny a múd-

ry, utiahnutý. Bol veľmi konzervatívny, nosil ruský ľudový odev, nemal rád európske šaty. Prípadá si škaredý, preto sa zdráha popýtať o ruku Kitty. Kňazná Ščerbacká je veľmi sympatickou literárnou postavou, je milá, múdra, láskavá a dobrotvivá. Nechá sa okúzliť krásou Vronského a dúfa, že ju popýta o ruku. Nikdy by si ju však nevezal. Keď zabudne na tento svoj prvý omyl, vydá sa za Levina a bude mu dobrou ženou.

c) Mimomianželský vzťah Anny Kareninovej a Vronského. Alexej Vronskij žil len s matkou, ktorá viedla svoj vlastný život a v ňom syn nemal veľa miesta. Matka ho financuje z rodinného majetku. Je v názoroch modernější ako generácia pred ním. Nemyslí si, že si musí vziať každé dievča zo spoločnosti, s ktorým pretancuje plesovú sezónu. Je veľmi múdry, schopný úspešne podnikat. Dokázal by vyniknúť v politike. Do vzťahu s Annou bol dôstojníkom a po jej smrti sa ním opäť stane.

d) Rozpad manželstva a rodiny Anny Kareninovej, Karenina a ich syna Seriožu.

Rozsiahly román je rozčlenený na dva diely:

I. diel – obsahuje 4 časti

(Začína rodinným konfliktom v rodine Oblonskocov kvôli nevere manžela, prichádza Anna Kareninová, aby pomohla zachrániť manželstvo svojho brata, na stanici sa stretáva s Vronským, ktorý je nápadníkom sestry jej švagrinej Kitty; Kitty dáva prednosť Vronskému pred dlhoročným priateľom Levinom, ktorý ju vrúčne miluje. Vronskij nepomýšľa na manželstvo a práve naopak, zalúbi sa do Anny; Anna a Vronskij začnú svoj pomer, manžel sa jej snaží dohovoriť, ale manželstvo sa nedá zachrániť, Anna ponúknutý rozvod odmietla, pretože nechce prísť o syna, ale s milencom odchádza na dlhý pobyt do cudziny, aby neboli spoločnosti na očiach.)

II. diel – obsahuje 4 časti

(Levin si berie Kitty, ktorá vytriezvela zo záľubenia do Vronského; Anna s Vronským sa vráti, narodila sa im nemanželská dievka, spoločnosť ich neprijíma v salónoch – verejne sa priznali k pomeru; Anna trpí samotou, nenavštívi ju nikto zo známych, nezvládne to a ide

do divadla, kam bežne chodieva aj Vronskij; v divadle vyvola škandál, všetci si ju prezerajú, ale takmer nikto sa jej nevenuje; Anna s Vronským žije neustále v strese; Anna v bežnýchodiskovej situácii túži po smrti, jedného dňa sa hodí pod vlak na tej istej stanici, kde prvýkrát zazrela Vronského; Vronskij smúti a po čase odchádza s vojenskou jednotkou do Srbska, dcérku Anny a Vronského si berie na výchovu Karenin; dej sa končí na panstve u Levina, jeho úvahami o živote a svete.)

Postava

Anna Kareninová – manželka Alexeja Alexandreviča Karenina, vášniveho muža, ktorý má významné postavenie na ministerstve a úctu spoločnosti. Je od nej starší o dvadsať rokov, ale uznáva ho ako láskavého a spravodlivého človeka.

Je mu dobrou ženou, má s ním dieťa, ale nikdy vo vzťahu k nemu neprešla obdobím zalkúbenosti, vydali ju podľa spoločenských zvyklostí podľa výberu rodičov. Nikdy v živote nebola zalkúbená.

Strehnuti s Vronským a jeho dvorením na plese zo začiatku neprikladala význam, i keď ju prekrapovalo, akú radosť jej spôsobuje stretnutie s ním v spoločnosti. Skôr si myslela, že jeho pozornosť ju prenasleduje, ale raz, keď prišla do spoločnosti, kde on nebol, pocítila smútok a rozčarovanie. Jej manžel si začal všimnúť, že jeho žena sa dobre baví na historkách Vronského a že často sedia pri sebe – síce v spoločnosti, ale sami dvaja. Upozornil ju na nevhodnosť jej správania.

Karenin považoval žiarlivosť za nízky cit a nechcel svoju ženu urážať nedôverou. Zdesil sa, keď si uvedomil svoje postavenie, svoj vek a to, že by sa jeho žena mohla zamilovať do iného muža. Je natoľko ušľachtilý, že nechce triadiť city svojej ženy, ale ako hlava rodiny chce rodiaci sa vzťah zaraziť. Keď však svojej žene povie, že ju miluje, je urazená, že toto slovo vôbec vyslovil. Je presvedčená, že on lásku pozná len z počutia, v jej očiach je úplne neromantickým človekom.

Karenin, človek so štátnickou skúsenosťou, musel pasívne prhliaďať, ako sa mu rodina postupne rozpadáva – už bolo neskoro na zmenu, Anna Vronského milovala. Anna čaká dieťa a Vronský od nej žiada, aby opustila dom svojho manžela.

Anna sa bojí zničiť rodinný svet svojho syna, bojí sa, že dieťa stratí. Serioža citovo závisel od matky, k prísennému, dôstojnému otcovi nemal taký silný vzťah.

Kareninova rodinná priateľka Lýdia Ivanovna v mene spoločnosti upozorňuje na neudržateľnú situáciu v rodine, Karenin jej upozornenia odmieta.

Anne sa začína hnuť vlastný manžel, strasie ju, keď jej pobozká ruku. O Annej láske k Vronskému sa Karenin presvedčí sám na došlihoch, keď Vronskij padne a na tribúnach nevedia, či žije, alebo je len zranený. Anna sa zruťú, plače, nedbá, či ju niekto vidí a nevrhna ani výzvy svojho manžela, ktorý ju chce odvrásť, aby nebola na očiach. V ten deň sa manželovi prizná, že Vronského miluje a jeho nenávidí. Karenin sa rozhodne: „*Ona musí byť nešťastná, no ja som nevinný, a preto nemôžem byť nešťastný.*“ Napísal jej list, v ktorom ju upozorňuje, aby pre nebo trápnu situáciu ukončila.

Anna už tiež trpí nečestným a nedôstojným správaním voči Kareninovi, má pocit, že znesie opovrhnutie manžela, stratu Vronského, ale neznesia by stratu dieťaťa. Oštvávajú naďalej žiť pod jednou strechou, ale ako cudzí ľudia. Vronskij musí prichádzať tak, aby sa nestretol v dome s manželom. Situácia je veľmi nedôstojná. Anne sa snýva, že čoskoro zomrie.

Keď Karenin strehne na schodoch vlastného domu Vronského, vie, že musí riešiť situáciu a žiadať rozvod. Odstahuje sa do Moskvy a syn Serioža pôjde na výchovu k jeho sestre.

Anna v Petrohrade porodí dievčatko, cítí sa veľmi zle a pošle Kareninovi telegram. Keď príde do domu, pri Anne je lekár a Vronskij, Anna z posledných síl prosí o odpustenie.

Odpustil žene a prijal jej pokánie, miesto Anny sa staral o novonarodené dievčatko a postupne mu prirástlo k srdcu. Ale Karenin cíti, že Anna sa k nemu citovo nikdy nevráti, rozvod bude najčestnejším východiskom.

O mesiac odišla Anna s Vronským do cudziny – nerozvedená a bez syna. Napriek svojej materskej láske urobila to, čo navrhol jej milenc. Tri mesiace s ním cestovala po Európe, bola plná radosť zo života a hriješne šťastná.

Neznášala v prítomnosti svojho milenca iné ženy, Vronského dráždilo, že žiarlila ešte aj na mladú dojku, ktorá mu sedela ako model.

Po čase sa vrátila do Moskvy a Anna je prekrapená, že v spoločnosti nebudú prijímaní. Cestu k synovi má zatrasenú. V deň jeho narodenín mu kúpi hračky a nepozvaná vkráde do domu. Serioža ju miluje, poteší sa, že vidí svoju matku, a prezradí jej, že nikdy neveril, že zomrela.

Anna je čoraz hysterickjšia voči Vronskému. Z rodiny sa ju opováži navštíviť len švagriná Dolly. Prekvapí ju, že Anna sa málo stará o dcérku, nevie ani, koľko má zubkov. Anna v svojej samote sa čoraz viac upína na Vronského, on už začína mať pocit, že ho obmedzuje. Nevie chvíľu byť bez neho, chce za ním cestovať, ak sa zdrží – a to dokonca aj vtedy, keď jej dcérka je chorá. Anna si nevedela pomôcť, ale dcéru nemala rada.

Už súhlasila aj s rozvodom a čakala každý deň na odpoveď od Karenina. Ale kvôli tahaiciam o dieťa prešli ďalšie mesiace bez rozhodnutia.

Serioža chodí do školy, mamu pred ním nespomínajú a ani on už o nej tak často nerozmýšľa, s vlastným újom nechce o nej hovoriť.

Anna bez dôvodu žiarli a robí Vronskému scény, má pocit, že len smrť vyrieši jej problémy. Poháda sa s ním a len čo vyjde z domu, posielala za ním listok, aby sa vrátil. Chce ho prekvapiť na stanici, chce ho usvedčiť, že ju už nemiluje. V citovom nápre sa rozhodne hodiť pod vozeň. V poslednej chvíli by chcela odskočiť, ale vlak ju zachytil.

Dej a ukážky

1. časť

Všetcky šťastné rodiny sú si podobné, každá nešťastná rodina je nešťastná svojím spôsobom.

U Oblonskocov bolo všetko hore nohami. Daria Alexandrovna prišla nato, že muž mal pomer s ich bývalou francúzskou vychovovateľkou, a vyhlásila, že s ním nemôže žiť pod jednou strechou.

Matka piatich detí netuší, že táto nevera bola len jedna z mnohých. Jej manžel si ju váži a nechce, aby sa mu znútilo manželstvo. Uzmieriť sa ich pokúsi jeho sestra Anna Kareninová, ktorá má každú chvíľu pricestovať do Moskvy z Petrohradu.

Neverný Stepan Arkadijč sa stretol so starým rodným priateľom Levinom, ktorý prišiel do Moskvy s deifikátnym poslaním – chcel požiadať o ruku sestru Darie, mladú Kitty. Mal ju rád už dlho, ale neopovážil sa jej hovoriť o svojich citoch. Aj pre Kitty bol tým najlepším priateľom, keby ju požiadal o ruku pred pár mesiacmi, iste by bola súhlasila. Teraz však sa objavil na scéne muž, do ktorého sa muselo zaľubiť každé mladé dievča.

Knižnú Kitty Ščerbaková mala osemnásť rokov. Do spoločnosti chodila prvú zimu. A úspechy v spoločnosti mala väčšie ako jej obe staršie sestry, dokonca väčšie, ako očakovala knižná, jej matka. Nielenže skoro všetci mladíci, čo vymenali moskovské plesy, boli do Kitty zaľbení, no hneď v prvú zimu sa ukazovali dve vážne partie: Levin a hneď po jeho odchode gróf Vronskij.

V matkiných očách nemohlo byť o nejkom porovnaní Vronského s Levinom ani reči.

„Ešte šťastie, že nie je príťažlivý a Kitty sa do neho nezalúbila,“ rozmýšľala matka.

Vronskij bol nuplnením všetkých matkiných túžob. Veľmi bohatý, múdry, urodzený, na najlepšej ceste ku skvelej kariére pri vojsku aj pri dvore a navyše okanujúci žltok. Nič lepšie si nemohla želať.

Knižná očakáva, že Vronskij sa vyjadri v najbližšej dobe, inak by svojim dvorením Kitty kompromitoval. Vôbec netuší, že Kitty je pre Vronského dievča ako každé iné a správa sa k nej presne tak ako k iným. Je milá, zábavná, mladá, ale nič viac. Matka Kitty dúfa, že všetko je na dobrej ceste, lebo do mesta má prísť matka Vronského. Cestuje vo vlaku s Annou Kareninovou.

Vronskij vošiel za spriezodcom do vozňa a pri vchode do kúpe zastal, aby sa vystúpil dáme, ktoré práve vychádzala.

Ospravedlnil sa a už chcel vojsť do kúpe, keď zrazu pocítil neodolateľné želanie ešte raz na ňu pozrieť – nie preto, že bola krásna, nie pre jej eleganciu a neohrozený pôvab, čo vyžartovali z celej postavy, ale preto, že keď prechádzala popri ňom, bolo vo výraze jej mlieč tváre čosi mimoriadne nežné a láskavé. Keď sa obrátil, ona tiež otočila hlavu.

Kitty ponuku Levina neprijala, ale na plese, ktorý mal byť v jej vzťahu s Vronským rozhodujúcim, zažije veľké sklamanie. Úspech, ktorý mala mat ona, zožala Anna.

Zakáždym, keď hovorí s Annou, v očiach jej vzplanul radostný jas a úsmev šťastia jej zohráň pery. Akoby sa aj usilovala poľakčiť tie prejavujú radosti, ale zrkatili sa jej na tvári nezávisle od nej. „A čo on?“ Kitty pozrela na neho a zdastila sa. To, čo Kitty tak jasne videla v zrkadle Anininej tváre, videla aj na ňom. Kam sa podčeti jeho užij pokojné, iste spôsoby a ľahostajne vyrovnaný výraz tváre?

Anna sa vracia domov.

„No, chvalabohu, je po všetkom!“ bola Annina prvá myšlienka, keď sa naposledy rozlúčila s bratom, ktorý až do tretieho zvonenia zatmosenal cestu vo rozití.

Vlak zastane, Anna vyjde von, aby sa nadychala:

Otvrela sa a okamžite spoznala Vronského. Priložil ruku ku šitku, sklonil sa pred ňou a spýjal sa, či ničो nepotrebuje, či jej nemôže niečím pomôcť.

— Nevedela som, že aj vy pôjdete. Prečo cestujete? — povedala a spustila ruku, čo sihala za tyčou. A nezadržateľná radosť a oživenie jej zažiarili v tvári.

— Prečo cestujete? — zopakoval a pozrel jej rovno do očí. — Vy predsa viete, že cestujem preto, aby som bol tam, kde ste vy. — povedal, — nemôžem inakšie.

V Petrohrade len čo vlak zastal a vystúpila, prvá tvár, čo upútala jej pozornosť, bola mužova tvár. „Ach, Bože! Prečo má zrazu také uši?“ pomyslela si pri pohľade na triezvu, štítrickú postavu a najmä na chrupky jeho uši, čo podopierali štršku okráhľeho klobúka a čo ju tak ohromili.

Ľudia zo spoločnosti si všimli, že Anna sa z Moskvy vrátila „s tieňom Vronského“, bol všade tam, kde ona. So svojim kalúbením sa zveril sesternici, ktorá ako hosť prijmala aj Annu s manželom, takže sa mohli v spoločnosti stretávať.

Alexej Alexandrovič nebol žiarlivý. Žiarlivosť podľa jeho názoru urádza ženu, a že-ne treba dôverovať.

Teraz však, aj keď jeho názor, že žiarlivosť je pocit nízky a že treba dôverovať, nebol otrásený, cítil, že stojí zoči-voči niečomu nelogickému a nezmyselnému, a nevered, čo robil.

— Anna, musím ťa varovať, — povedal.

— Varovať? — opýjala sa. — Pred čím?

Pozrela tak nevinne, tak veselo, že kto by ju nepoznal, ako ju poznal muž, nevybádal by ani v lóne, ani v zmysle slov nič neprírodné.

— Chcem ťa varovať pred tým, — povedal tichým hlasom, — že ak budeš v spoločnosti taká neobozretná a ľahkomyselná, môžeš prísť do reči. Tvoj dnešný nápadne živý rozhovor s grófm Vronským (myslorní to meno torido a zreteľne) vzbudil pozornosť.

Hovoril a pozeral na jej rozosmiatú očí, teraz pre neho to svojej nepreknuteľnosti také strašné, ako hovoril, uvedomoval si všetku mlčnosť a planosť svojich slov.

Manželove reči nemali účinnok, Anna patrila Vronskému a len jeho považovala za svojho muža. Kitty sa v cudzine uzdravuje z hanby, ktorú jej pripravil Vronskij, a Levin, ktorú ju má rád, snaží sa zabudnúť na svoje cty v práci na gazdovstve. Vronskij žiada Annu, aby povedala o ich vzťahu pravdu, ale ona odmietala. Ale situácia sa zmenila — Anna čaká dieťa.

— Ale, Anna, — povedal Vronskij presvedčujú, makkým tónom, aby ju upokojil — predsa mňa to len treba povedať, a potom sa už zariadiš podľa toho, čo urobí.

— Myslíš ujsť?

— Hoci aj ujsť, prečo nie? Pokladám za vyčítané v tom pokrútovať. Nehovorím o sebe — vy trpte, Anna, veď to viťm.

— Áno, ujsť a stať sa vydatžiaranou milenkou! — zlobne povedala.

— Anna! — povedal s nežnou vyčítkou.

— Áno, — pokrútovala, — byľ vydatžiaranou milenkou a zničocť všetko...

Zase chcela povedať: syna, ale nemohla ho slovo vyslovit.

Vronskij nechlupal, ako môže Anna pri svojej silnej, čestnej povahy žiť v takomto klamstve, netužil všetko zmeniť; nedovtipil sa, že hltavou prúchnou tu bolo slovo syn, ktoré nemohla vyslovit.

Levin na vidieku nečakane zazrie v koči Kitty, ktorá sa vrátila z cudziny. Uvedomí si raz a navždy, že ju miluje a Kitty sa po čase stane jeho ženou.

Vronskij má zakázané navštevovať Annu doma, chodí tajne, keď jej muž nie je doma. Anna neplní dohodu so svojim mužom, teraz je už aj on presvedčený, že rozvod bude jediným riešením. Práve rozvod Anna odmieta.

— Prišiel som vám povedať, že zajtra cestujem do Moskvy a do toho domu sa viete nevrátiť, a o tom, ako som sa rozhodol, dostanete správu prostredníctvom advoката, ktorého poverím rozvodom. A môj syn sa presťahuje k sestre, — povedal Alexej Alexandrovič, a nemohol si chytno spomenúť, čo vlastne chcel o sýnovi povedať.

— Chcete Serožiu, aby ste mi spôsobili bolesť, — preriekla a pozrela ukosom, na neho. — nemáte ho rád... Nechajte mi Serožu!

— Áno, aj lásku k sýnovi som stratil, pretože je s ním spáťý odpor k vám. Ale aj tak vám ho zoberiem. Zbohom!

Anna porodí Vronského dieťa, je chorá, zdá sa, že neprežije. Neustále volá Karenna, aby ho mohla odpustiť za všetko, čo mu vykonala. Karenin príde, strene sa pri jej posteli s Vronským.

— Moja povinnosť mi je jasná: musím a ja budem stáť pri nej. Ak vás bude chcieť vidieť, odkážem vám, ale teraz bude, myslím, lepšie, keď odídete.

Vronskij je taký nešťastný z bolesti Anny a z jej vyčítiek svedomia, ako i z dôstojnosti a šlachetnosti Karenina, že sa pokúsi zastreliť, ale prežije. Karenin sa stará o Annu a dieťa, dokonca pociťuje nežnosť k malému stvoreniu, ktoré bolo ovocím hriechnej lásky jeho ženy. Anna vyzdravie, ale nedokáže zabudnúť na Vronského, jej brat navrhuje rozvod ako jediné východisko. O mesiac nerozvedená Anna odíde do cudziny s Vronským, s dcérou, ale bez syna — a dobrovoľne.

2. časť

V cudzine Anna prežívala istý čas svoje šťastie, žijú osamotení, stretávajú sa len príležitostne so známymi ľuďmi. Anna začína žiarit na každú ženu v okolí Vronského. Po čase sa vráta do Moskvy, ľudia ich vidia prechádzat sa po ulici, držiac sa popod pazuchy, a Klebeta o nich, hoci bývajú na rôznych poschodoch hotela. Neprijímajú ich, dokonca ani sesternica Betsy, žena s veľmi líbe-

rálnymi názormi, nie je nadšená, že Anna nie je ešte stále rozvedená. Kareninovi ačeta jeho ženy nepomohla v kariére, nebude už postupovať vyššie. Stará sa o svojho syna a oveľa viac pracuje.

Jednou zo Sertozovych obľúbených zbieru bolo hľadať na prechádzke mamu. V smrti neveril vôbec a v manitu tým viac, hoci mu Lydia Ivanovna povedala, že mami umrela, a otec to potvrdil; preto aj potom, keď mu to povedali, vždy ju na prechádzke hľadal. Každá pani plnšej postavy, počnúc a s trnami v ústach bola jeho mami.

Anna nevydrží byť v Moskve a nevidieť syna, a preto napriek zákazu vojvodu domu, kde kedysi bývala.

— Sertozal! — zopakovala dieťaťu do ucha.

Oprel sa o lakeť, otočil strapnatú hlavu na jeden bok, na druhý, akoby čosi hľadal, a otvoril oči. Chvilku pozeral bez slova, spýtať sa mamu, čo pred ním nehybne stála — potom sa zrazu blažene usmial, opäť zatvoril klípkajúce oči a hodil sa — lenže nie na posteľ, ale na ňu, na jej ruky.

— Sertozal! Dieťaťko moje draké! — zaskypkala Anna prihúsené a objala jeho mäkké telo.

— Ja som to vedel, — povedal a otvoril oči. — Dnes mám narodeniny. Vedel som, že prídeš. Hneď vstaneť.

A pritom nanovo zaspával.

Anna nemôže znieť spoločenskú izoláciu o to viac, že Vronskij chodí do divadla. Rozhodla sa tam ísť v nápadnej čipkovej róbe, ale sa predčasne, za pozornosti časti publika, vrátila. Dáma v susednej lóži odmietla pri nej sedieť.

— Prosiť som tu, zaprisahával, aby si nechodila, vedel som, že ti to bude nepríjemné...

— Nepríjemnej vykríkla. — Strašné! Do smrti na to nezabudnem. Povedala, že je hanba pri mne sedieť.

— Slová hĺpkej baby, — povedala, — načo riskovať, provokovať...

— Nenarúšaj svoj pokoj. Nemal si ma do toho volať. Keby si ma miloval...

Anna švagriná Daria Alexandrovna (Dolly) trávi leto u Levina a jeho mladšej ženy Kitty, ktorá čaká dieťa. Pomôže jej to aj finančne, lebo pri nuno-hých deťoch a nie veľmi zodpovednom mužovi nemá peňazi nazvyš. Spomína ju Annu, Vronského, sú radi, že si nevezal Kitty, možno by bola pri ňom nešťastná. Dozvedla sa, že jeden ich známy, ktorý je práve u nich na návšteve, bol u Anny a Vronského a že strávi s nimi v lete celý mesiac. Dolly sa rozhodla, že Annu navštívi. Ani jej sa nepodarilo presvedčiť Annu, aby súhlasila s rozvodom. Vronskij má stále silnejší pocit neslobody. Bol veľmi múdrym a schopným človekom. Začal na vidieku gazdovať, zriadil nemocnicu, mal politické ambície.

Postupom času si tie stiele čoraz väčšmi uvedomoval, čoraz väčšmi tížil nízkeby sa vynohat, ale aspoň skúsiť, či nie sú na prekážku jeho slobode. Nebyť tej núsťicej tížby po slobode, nemal scény zakáždym, keď musel ísť do mesta na zhromaždenie, na dosť, Vronskij by bol býval so svojím životom dokonale spokojný.

Anna nevydrží bez neho, posla mu listy, snaží sa ho vydiereť deťrinou chorobou, hoci o nič vážne nešlo. Vychti však, že si tým scenami škodí a vydrží v čase volieb bez neho päť dní. Vronskij však avizuje, že bude musieť ísť do Moskvy.

— Ak pôjdeš do Moskvy, pôjdem aj ja. Tu nezostanem. Buď sa rozídeme, alebo budeme spolu.

— Viš predsa, že je to moja jediná tížba. Ale na to...

— Je potrebný rozvod? Napíšem mu. Už viďm, že takto žiť nemôžem... Ale do Moskvy s tebou pôjdem.

— Znie to ako hrozba. A zatiaľ po niekom netúžim menej ako po rozliučke s tebou, — s úsmiecom povedal Vronskij.

No pri týchto nežných slovách sa mu v očiach blýsol nielen chlad, ale aj dity, ne-dobrý pohľad štvorca.

Príši do Moskvy, a pretože Anna už požiadala manžela o súhlas s rozvodom, bývali spolu ako manželja. V Moskve je aj Levin s Kitty, ktorá chce, aby sa jej prvé dieťa narodilo v Moskve. Levin s Vronským sa stretnú, ako gazdovia na vidieku si majú čo povedať a nechta k sebe nepriateľstvo. Dokonca Levin navštívil aj Annu a jeho žena Kitty sa hnevá. Anna si rada na cudzích mužoch vyskúšala svoj vplyv o to viac, že bezodvodne žiarila na Vronského. Sama vidí, že prostredie Moskvy jej neprosieva, chce odísť hneď na vidiek, ale Vronskij navrhuje cestovať až o tri dni. Anna si myslí, že zostáva kvôli nej žene.

„Miluje ňu, to je ešte jasnejšie,“ uravala si, keď očúdzala do svojej izby. „Chcem lásku, a lásky niet. Teda je koniec,“ zopakovala, čo už raz bola povedala, „treba s tým skončiť.“

— Zanechaj ma, zanechaj! — vytáčila pomezi vzlyky.

— Zaujma odídem... Ba ešte viac spravím. Čo som ja? Skazená žena. Kameň na tvojom krku. Nechcem ňu trápiť, nechcem! Oslobodím ňu. Nemiluješ ma, miluješ mňa!

— Anna, prečo sa musíme takto mučiť? — vravel, bozkávajúc jej ruky. Jeho tvár bola plná nehy, o jeho hlase sa Anne zamartli slzy a na ruke pocítila ich vlnu.

Pomerne netrvalo dlho, Anna sa pohnevala na druhý deň znovu a prvýkrát sa hneváli na seba celý deň. Tentokrát aj Vronskij privedli a vykričal jej, že sa nechce dat rozviest, aby sa mohla vrátiť k manželovi. Anna rozmýšľa o smrti, ale zatiaľ ju odmieta. Keď ráno bez slova odišiel, posla za ním listok, ale jeho koč sluha už nazasíhne. Annu prišla navštíviť švagriná Dolly a hneď po jej návšteve dá Anna zapriať ať a berie si batôžinu. Na stanici jej odovzdajú listok, že Vronskij nemohol za ňou prísť domov. Prestáva sa ovládať. Sama cíti, že posledné dni sa nespráva normálne.

„Tá!“ uravala si zahľadnú na tieň, čo vrazil vozeň, na priesok zmiešaný s uhlím, ktorým boli zasypané podvozky, „tu, rovnou do prostriadka, a potrescem ho a oslobodím sa od všetkých aj od samej seba.“

Chcela sa hodiť pod prvý vozeň, jeho stred mala prúce oproti sebe. No zadržala ju červená kapsička, kým si ju stiahla z ruky, bolo neskoro: stred sa už posunul ďalej. Musela čakať na ďalší vozeň.

A presne vtedy, keď sa stred medzi kolesami ocitol naproti nej, odhodila červenú kapsičku a s hlaťou vŕtaninou medzi plecami vrhla sa pod vozeň na ruky, potom ľahko, akoby chcela zase už-už vstať, spustila sa na kolena. A v tom okamihu zdĺpnela od hrôzy nad tým, čo robí. „Kde som? Co to robím? Prečo?“ Chcela vstať, hociť sa bokom, ale čosi ozrutné, neprosné ju udrželo do havy, schmatlo za chrbát a vteklo preč. „Bože, odpusť mi všetko!“ zašepkala, cítiac, že všetok boj je márnny.

Dej pokračuje po dvoch mesiacoch. Sibi a Čiernohorci bojujú za svoju slobodu, Vronskij sa chystá do boja. Šesť týždňov s níkym neprehovoril a takmer ani nejedol. Karenin zobral do svojho domu dcéru Anny a Vronského, narodila sa s jeho menom.

Forma

Vzhľadom na rozsiahlosť románu sa nemôžeme venovať všetkým výrazovým prostriedkom realistického románu. Ruská realistická próza sa preslávila predovšetkým lyrizujúcimi opismi prírody.

V hmle sa rozliali voňky, zaprašili a pohli sa ľady, rýchlejšie sa začali valiť kalné, penisté prúdy a presne týždeň po Velkej noci podvečer sa hmľa pretrhla, mračná sa rozpýtli do baráňkov, vyjasnilo sa a zavládla naozajstná jar. Ráno vyšlo ostré slnko a raz dva zlizalo tenký srien na vodách, a všetok teplý vzduch sa až zachvel výparmi vzkriesenej zeme. Zazelerala sa stará tráva, aj drevce sa ihličky mladé, nahali sa puky kaliny, čiernych ríbezli a lepkavej voňavej brezy a vo vrúbne obsypanej zlatými maňúškami už s bzukotom poletovali vylákané včely. Zatrlikovali neviditeľné skovránky nad heľkymi ozminami a zladovateným strniskom, zaskeľkali cibuľky nad slatinami a močariskami, zaplavenými neupadajúcou hneďou vodou, a vysoko na nebi preleteli s jarným gaqatom žeriavy a divé husi. Na pastvinách zarúchal plznuci dobytok, zavirgali na kryoch noliach jahnece okolo bláčiacich materí, čo strácali vlnu, rozbehli sa ľahkonohé deti po schmúrcich chodníčkoch so stopami bosých nôh, zaropotali pri rybníčkoch veselé hlasy žien-čiek, čo biehli plátno, a zabuchotali po dvoch sekery sedliakov, ktorí poprávali plihy a brány. Naozajstná jar bola tu.

Použitá literatúra: Tolstoj, L. N.: Anna Kareninová, Bratislava: Tatran, 1972.